

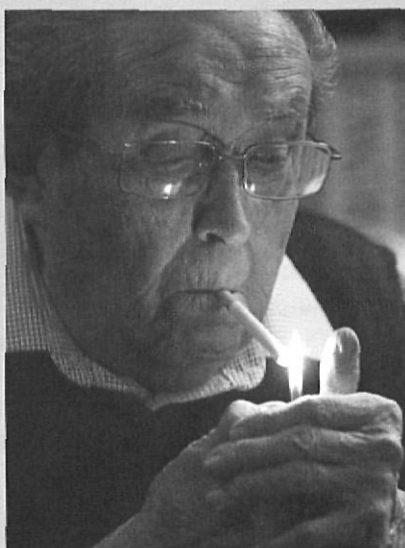
Entrevista

Joaquim Pla i Dalmau,

Joaquim Pla i Dalmau és advocat, practicant de Sanitat i diplomad en magisteri. Tota la vida, però, ha fet de llibreter a can Pla Dalmau i de gerent de l'editorial Dalmau Carles Pla, SA. Joaquim Pla és il·lustrador i dibuixant, músic, exlibrista, escriptor, col·leccionista de soldats de plom i de goigs, manaia i pifre. «He gaudit fent el que he fet». Aquesta sentència resumeix perfectament l'esperit de Pla Dalmau, que ha ocupat la vida en tasques múltiples amb el comú denominador d'haver reeixit en totes. No obstant això, no s'atribueix cap mèrit especial perquè pensa que les habilitats que ha conreat són «gràcies que Déu dona i que tu pots millorar».

Joaquim Pla i Dalmau va néixer a Girona el dia 19 d'octubre de 1917. El seu pare fou Joaquim Pla i Cargol (1882-1978), editor i historiad, publicista i erudit, cronista oficial de la ciutat i membre de la Comissió de Monuments del consistori. La seva mare es deia Caterina Dalmau Casademont, era llibretera d'ofici i era filla de Josep Dalmau Carles (1857-1928), mestre i fundador del Grup Escolar.

Tenia dos germans, en Josep Maria –que era farmacèutic– i la

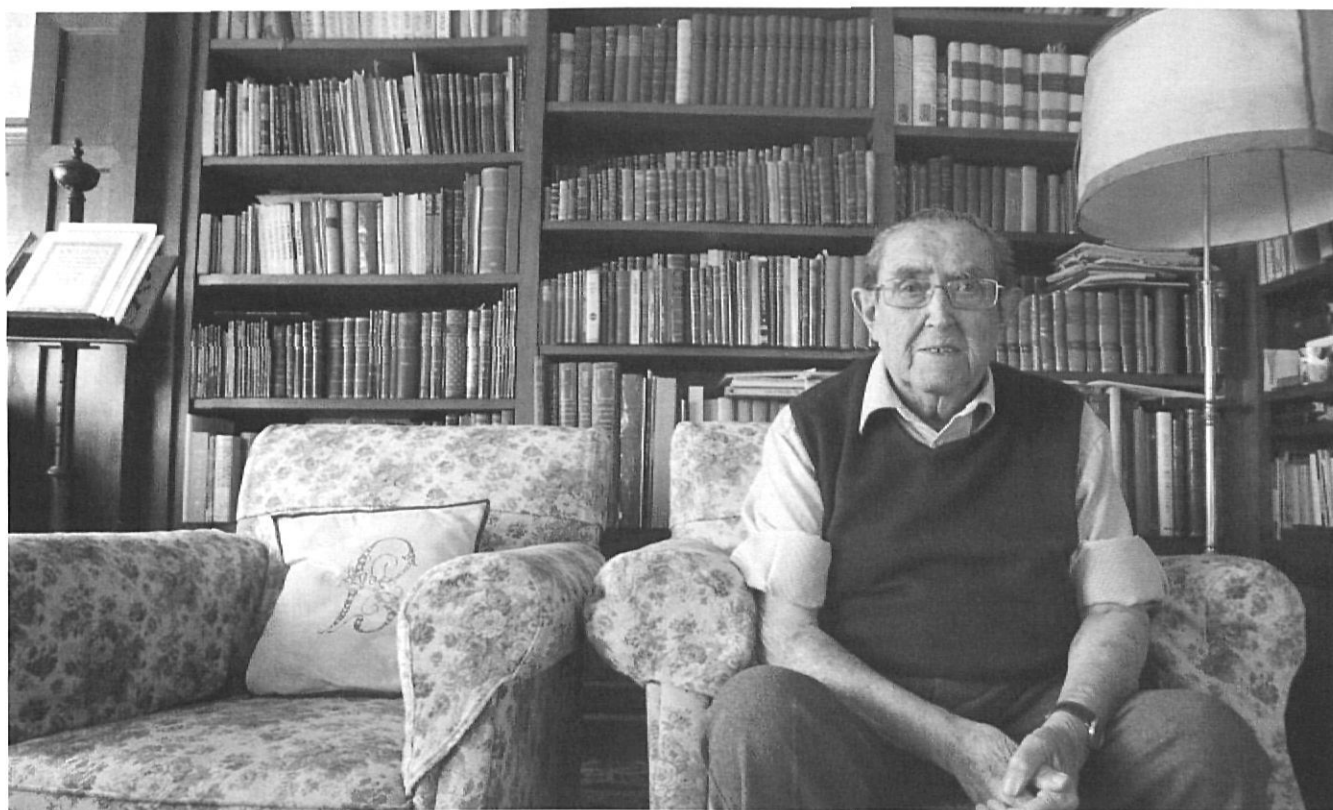
Maria. Ha tingut dues esposes, Lluïeta Raurich (1943-1956), de Caldes de Malavella, amb qui va tenir Margarita Pla Raurich (casada amb el Dr. Miquel Ordís), i Mercedes Soler (1957-1985) també de Caldes de Malavella, amb qui ha tingut Isabel Pla Soler (llibretera) i Jaume Pla Soler (metge).

Es defineix com un home catòlic, apostòlic i romà que lamenta que la gent d'avui no prescindeixi de les coses circumstancials i s'apunti a l'esperança i a la fe. És un catòlic

JORDI VILAMITJANA

FOTOS: PERE DURAN

gironí i gironista

practicant que no se sotmet a grans exigències. Tanmateix, exclama que s'ha d'arribar a la seva edat (88 anys) amb alguna cosa de pes: «L'esperança del que pugui venir i una gran fe en aquesta esperança».

Joaquim Pla Dalmau és gironí i gironista. Practica i milita el gironisme des de fa 60 anys. El gironisme és un estil de viure Girona. És una filosofia marcada per l'estudi i l'estima a la ciutat (manaies, col·leccions de soldats, ex-libris, edició de llibres, etc.); una filosofia

alimentada per la pruija de segregar-se del cap i casal («hem d'aguantar tota la vida l'estigma de Barcelona!»); i una filosofia viscuda a través de la reivindicació de l'essència i el passat de Girona («a l'edat mitjana, Girona era tant o més important que Barcelona»).

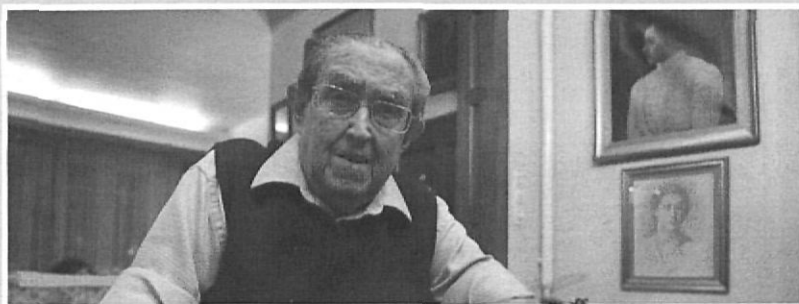
Va ser primer tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Girona en l'època en què Ordís era l'alcalde. Llevat d'aquesta incursió en la vida política pretèrita -d'altra banda una incursió de marcat caràcter

burocràtic-, és una persona centrada, assenyada i amical que es caracteritza per no ser radical en res: ni en gustos, ni en opinions, ni en política, ni en actuacions.

Escriu i treballa amb una màquina d'escriure portàtil i mecànica. Els anys no aturen la seva activitat: «Em poso fites properes per donar un estímul a passar el temps i a l'activitat del cervell». Joaquim Pla es manté actiu en una clara actitud d'autodefensa: «Així no envelleixo tant».

Apunts biogràfics

El primer centre escolar que va conèixer va ser el «Grupo» (Grup Escolar de la Gran Via). S'hi va estar fins als 8 anys i va ser alumne de Silvestre Santaló. Fou dut molt jove a l'Institut (al carrer de la Força). Tan jove que va cursar el primer abans que l'ingrés perquè no tenia l'edat. Va tenir de professors a Camps («tenia una autoritat tremenda; era un vertader director d'institut»), Puig, Soler –de francès–, Espona, Martínez, Pío Burch, etc. «També vaig ser alumne d'en Coquard, que més que un mestre era un company. Era un home que duia a la sang l'ensenyar, i em va ensenyar a estudiar. Em va fer molt de bé i vam fer amistat de per vida».

L'any 1934 va acabar el batxillerat i va ingressar a la Facultat de Dret. L'any 1940 havia acabat la carrera i va fer dos cursos de filosofia i lletres. Pel mig va passar la Guerra Civil: «En tinc tan mal record, va ser tan desgraciada que no en parlo amb ningú. Em molesta. El millor que podem fer és descuidar-nos-en». Tot i aquesta declaració de principis, hi ha alguns moments de la seva història personal d'aquest període que paga la pena de recordar.

Poc abans de la guerra s'havia tret el títol de practicant sanitari i va fer-la amb els rojos, amb una farmaciola a l'esquena. Va estar a l'Ebre i a València. Diu que va començar a fumar a les trinxeres: «Ens venien Navy Cut».

A les acaballes del conflicte era tinent i tenia sota la seva responsabilitat un grup de malalts, material sanitari i infermers. En cap cas li havia passat pel cap exiliar-se. Prop de Caldes, veient el caire que prenién els esdeveniments (retirada incondicional dels seus), va ordenar als seus homes dispersar-se pels boscos de l'entorn (un malalt aquí, les benes allà, etc.). Van deixar passar els *nacionals* victoriosos i es van posar a la cua. Ja a Girona, li van ordenar que amb dues mules i dos soldats anés a recollir el material que havia quedat abandonat pels boscos de Caldes.

Acabada la guerra, va tomar a la llibreria i a l'editorial. Des d'aquests llocs, va poder copsar l'ofensiva dels llibres «nacionales» i patrioters. L'any 1975, en canvi, el pèndol polític va oscil·lar fins a l'altra punta. Per a Pla, la guerra s'ha d'oblidar, d'esborrar: «La gent i els llibres que en parlen representen les *neures* organitzades de gent que es recorda de tots els mínims detalls».

Pla Dalmau viu en un museu. Casa seva és un museu: soldats de plom, quadres, ex-libris, llibres, cascs de *soldats*, *instruments musicals* i tota mena d'objectes diversos configuren un espai únic, suggeridor i amable alhora. Assegut al saló de casa seva, encén una cigarreta. És un fumador empedreït.

—Joaquim Pla Dalmau va començar a fumar durant la guerra...

—Ens donaven tabac anglès. Al front de l'Ebre, ens tractaven molt bé quant a subministrament, perquè venien moltes coses de fora. Tant en el fum com en el menjar, teníem moltes coses que la gent civil no tenia. Em donaven Navy Cut i jo el repartia amb els companys. Un dia un d'aquest companys em va dir: «Per què no ho proves tu, de fumar?» Carai! Ni mai que m'ho hagués dit!

—Fa 68 anys que fuma?

—He deixat de fumar algunes quaresmes. És pitjor, perquè llavors el dia de Pasqua vas com una xemeneia.

—Què en deia, la família, del seu hàbit?

—El meu pare no podia veure que fuméssim. Davant seu era impossible. Es violentava i tot. I això que llavors no hi havia la mania que hi ha ara amb el tabac, que si mata, que si no mata... A mi, com pots comprendre, a 88 anys tant li fa que em mati una cosa que una altra. Prefereixo esperar la voluntat de Déu. No provocar-ho, ni renunciar a res.

—Vostè és una persona religiosa?

—Profundament. Però molt a la meua manera de pensar. Tinc una gran confiança en Déu i sóc un catòlic, apostòlic i romà, però considero que algunes coses es podien haver fet millor. Què hi farem!

«Porto fets més de cent jocs educatius. El més popular és la Ruperta del programa de TVE "Un, dos, tres", de Chicho Ibáñez Serrador»

—Té alguna recança envers els capellans?

—He conegut gent de tota mena. Gent exemplar fins al fons. I gent que potser no era tan exemplar. No crítico per sistema la categoria, sinó la persona, que és una cosa diferent.

—Què n'opina, que es cobri per entrar a la catedral?

—Em sembla una *tonteria* tenint com tenen a la catedral una possibilitat de fer una font d'ingressos importantíssima —que no sé per què no la utilitzen—, que és posar un ascensor per visitar el campanar i veure Girona des de dalt del campanar. Això els donaria una quantitat de diners impressionant i sé que hi ha hagut alguna entitat, com els Amics de la Catedral, que ho ha proposat i no ha vingut bé. No sé per què. Aquesta seria per a mi una gran solució, perquè entrar en una església pagant, francament, no ho comprenc. Pagar per veure el museu ja em sembla bé, perquè no és un lloc de recolliment com ho ha de ser una església. L'església la concebo no com una obra d'art, sinó com un lloc on la gent, quan li interessa, espiritualment s'hi recull. Alerta, que jo parlo d'una manera que sembla que sigui un gran exemplar de fidelitat... Sóc una mica lliurepensador en això, però tinc una gran creença en Déu.

—Vostè ha notat que Déu l'ha ajudat?

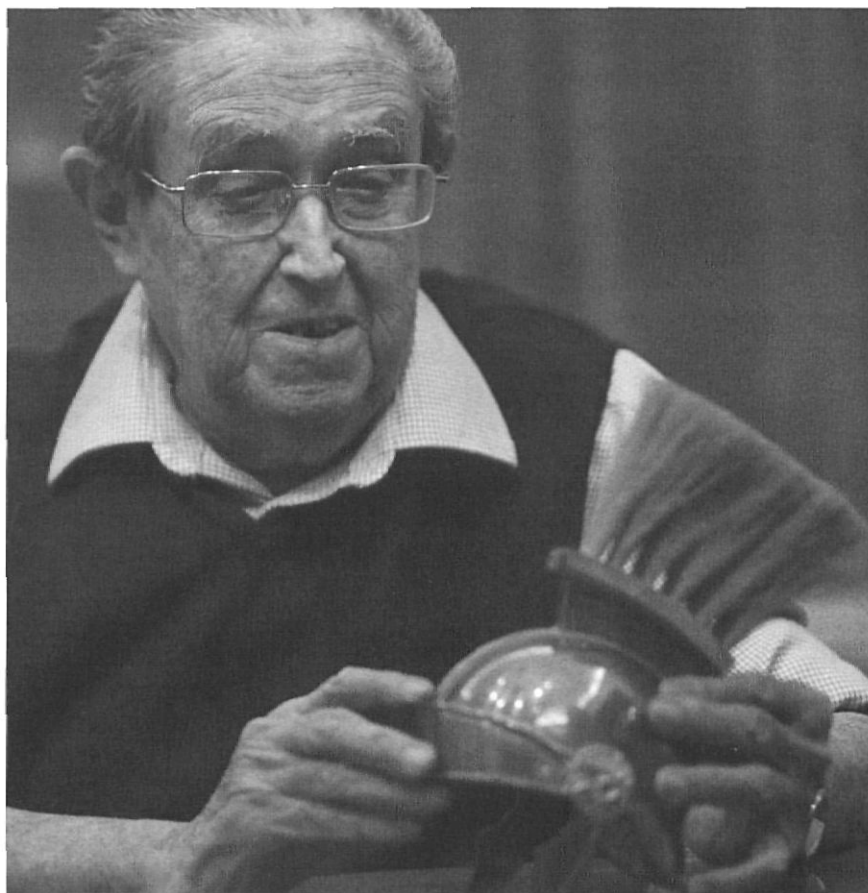
—He passat moments de tot a la meua vida. He quedat vidu dues vegades. Hi ha gent que això ho mal suporta perquè diu que Déu no l'ha ajudat prou. Jo sempre dic que si Déu m'ho ha enviat és perquè tocava. Déu fa les coses el millor possible en cada circumstància. Hi tinc una gran confiança no només per ara, en aquest moment, sinó de cara al futur. Em fa una pena tremenda la gent que no la té, aquesta confiança.

—Tirem una mica enrere. Vostè és fill de Pla i Cargol i, a més a més, nèt de Dalmau Carles, que són dos cognoms il·lustres de Girona. Què en recorda, del pare i de l'avi?

—Del meu pare en tinc un record extraordinari, perquè vaig conivure molts anys amb ell. Coincidíem en moltes coses, tant de vinculació a

Girona com de gust per coses determinades. Ell era un home que estimava les coses de Girona per damunt de tot i jo he procurat continuar-ho, i per altra banda ell tenia un gust per col·leccionar coses que jo també he heretat; m'hi considero molt vinculat. L'avi, el vaig perdre quan era molt jove, però recordo que jo li havia fet de *lazarillo* per

acompanyar-lo a l'Escola Bruguera, on anava a donar-hi alguna lliçó. L'anava a buscar a casa seva, l'acompanyava i algunes vegades pujava a casa seva a fer-li una mica de concert. Llavors em donava dues pessetes i em deia: «Els músics s'han de pagar». Jo cantava una mica, i tocava una mica la bateria...

—La seva afició musical va començar molt aviat. Anava a classes de música?

—No hi havia conservatori, però hi havia un gran mestre, que era el senyor Casellas, i un altre gran mestre, que era el senyor Civil. Era gent que treballava molt bé. Al senyor Casellas el feia desesperar una mica. Quan pujava a casa del pare, pel carrer Talam, em posava a tocar *La verbena de la paloma* i l'home es desesperava i em deia: «Això no, això no: el Virt». I jo del «Virt» n'estava una mica tip. En realitat, tocava el que volia perquè hi tenia una facilitat tremenda. I això m'ha seguit amb el meu nét. La música és una gràcia que Déu t'ha posat al cim i que no és cap mèrit personal.

—Vostè ha realitzat diverses composicions musicals...

—He fet moltes cançonetes de Nadal, cançons populars... Terra Endins, per exemple, em canten *L'envelat de Banyoles*. També tinc *Els pescadors del Port de la Selva*, que m'ho cantava l'Orfeo Cants de Pàtria del senyor Baró. La Coral del GEiEG també m'ha cantat coses. En les meves composicions hi ha sempre una punta d'ironia. No sóc pas *socarró*, però sí una mica foteta. Tinc una altra cançó intitulada *Els caçadors de Caldes* que diu: «No deixarem cap becada, no quedaran ni perdius ni tudons; allà on posem la mirada, sembren la mort els nostres perdigons». I diu un: «Menjarem conills criats a casa, que fa de bon matar».

—Pla Dalmou toca el pífre, el piano i la flauta. És seva la música dels manaies?

—La composició dels manaies de Girona és antiga i la vàrem recuperar a través d'en Manuel de las Casillas, que era un fuster que hi havia al

xamfrà del carrer Albereda. Era una mica músic. Tinc una còpia d'ell amb la música del pas ràpid i el pas lent. Jo l'única cosa que he fet és la *Marxa d'Hornos*, que és la que ara toquen. He escrit força per als alabarders de Madrid perquè vaig tenir relació amb qui havia estat director de música del regiment de la guàrdia del rei, que es deia López Calvo. Aquell home es va assabentar que teníem a Girona una banda de píffres i tambors, com a Madrid (no n'hi ha cap més enlloc), i un dia em va proposar d'escriure alguna partitura perquè a ells se'ls havia fet malbé tot el repertori que tenien durant la guerra. Havien de tocar cançons americanes o holandeses i aquell home n'estava una mica tip. Els he fet unes quantes coses, que toquen actualment.

—Pla Dalmou se sent deutor de l'herència paterna i materna en moltes coses?

—Completament. Ha estat una guia de la meua vida sentir-me vinculat a la seva continuïtat. Sobretot per part del meu pare; per part de l'avi matern era molt petit.

—La preocupació per la història, els llibres, la gironitat...

—I les col·leccions. El pare feia col·lecció de tot i jo en faig de moltes coses. Va començar la col·lecció de soldats de plom. Degué comprar a Alemanya una sèrie prussiana de la guerra francoprussiana. Tenia molta cosa que li havia donat el Dr. Pascual i Prats.

—De què fa col·lecció vostè, ara?

—Ara principalment faig els soldats de plom, els goigs (més de 4.000) i la col·lecció d'ex-libris, que ara la passo a la meua filla gran. La meua preocupació és anar passant, a qui veig que hi té un interès, les meves coses. Sóc vell però no *tonto*. Ara ho faré amb el meu criteri i podré decidir què és el

«Calculo que tinc unes 40.000 figures de plom: soldats i civils. A l'Ajuntament els vaig regalar la col·lecció dels setges, composta de 1.500 figures»

millor que es pot quedar cadascú. No sóc pas gasiu de les meves coses. A l'Ajuntament, vaig regalar-li la col·lecció dels setges, que ni ells saben el valor que realment té. No dic que s'hagin de valorar les coses pels diners, sinó per l'interès que tenen. Els col·leccionistes de plom, que agafem sèries, no solament es tracta de fer aquelles figures. Es tracta d'estudiar aquella època: la indumentària, l'armament... O sigui, reproduir coses històricament.

—Quina col·lecció té, ara, de figures de plom?

—Jo calculo que unes 40.000. Soldats i civils. Tinc naixements, tinc coses vieneses, balls bavaresos... Molta cosa. Hi ha molt a fer en aquest camp.

—Hi ha molts col·leccionistes a Girona?

—Molts. Aquí, a Girona, hi ha un tant per cent tan crescut de gent interessada en això, que possiblement sigui la població d'Europa amb més prestigi de miniatures. L'entitat El Baluard prepara per al 2008 una exposició Universal a Girona, un fet importantíssim per a la ciutat.

—També col·lecciona ex-libris...

—Sí. A més n'he gravat molts. Són fets en xilografia. Amb els que he fet i els que tinc podria omplir 5 o 6 m². La col·lecció la vaig fer gravant per a gent de fora d'Espanya (d'Àustria, de França, d'Itàlia) ex-libris cervantins. Cobrava amb boixos que m'enviaven els clients. Els enviava la fusta sense haver-la provat, perquè fes més goig. El boix és molt maco acabat de fer. Té tota la vivesa de la fusta que surt a través d'una *munyeca* de blau. És una feina que a Girona ja no fa ningú. La va fer en Jesús Portas, l'ha fet l'Aranjuelo i jo. A Olot, en Plana fa molt linòleum i ho fa molt bé, té molt de gust.

—Vostè és advocat, és practicant de Sanitat i diplomad en magisteri i no obstant això no s'ha dedicat mai a cap d'aquestes feines...

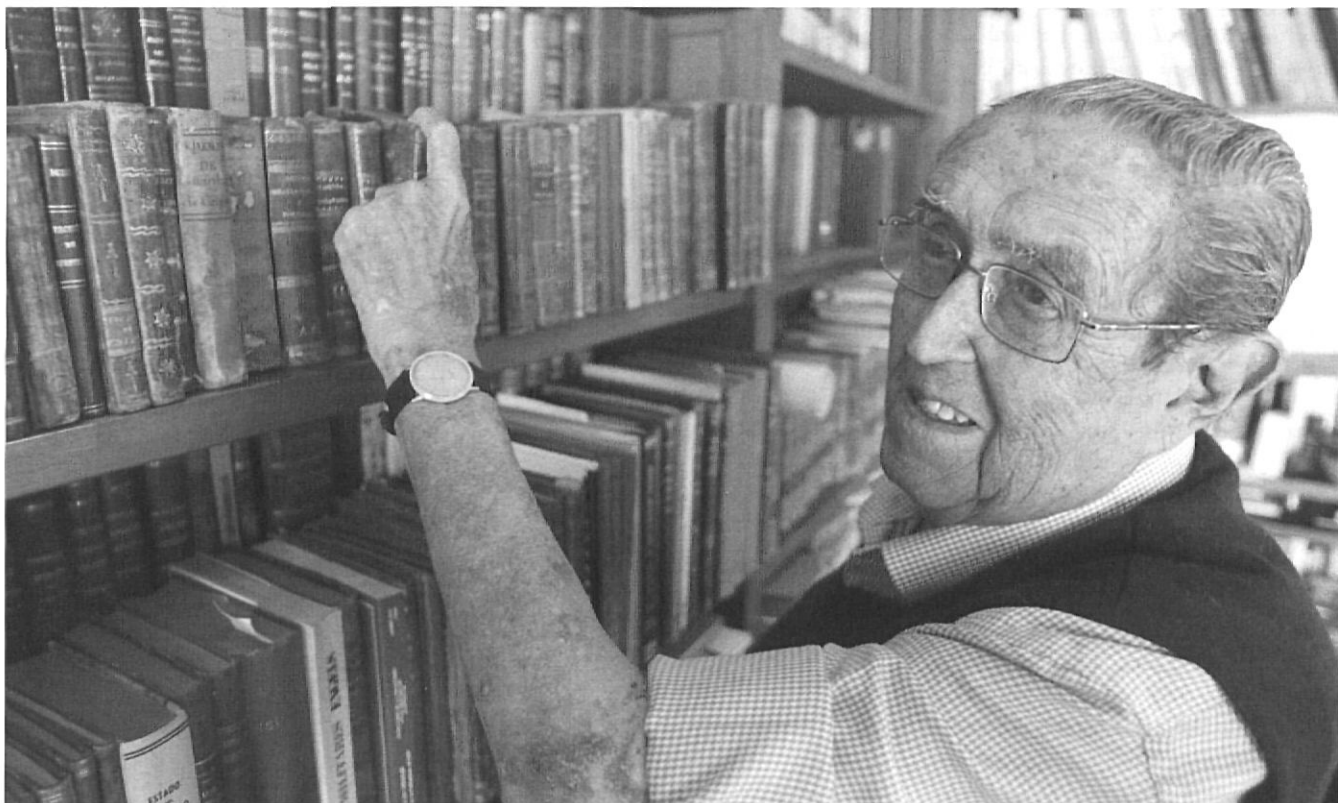
—Jo pertanyia a una família dedicada als llibres. En primer lloc em vaig ocupar molt de la llibreria i després de l'editorial. La meua primera feina a l'editorial va ser principalment la il·lustració. Jo feia molts dibuixos per als llibres de Dalmau. Després el meu pare i el germà es van anar fent grans i em van dir que me n'havia de fer càrrec jo. Llavors hi va haver un moment una mica difícil per als llibres d'ensenyament perquè l'Estat editava cada any programes escolars molt diferents. Aquests programes els seguia

molta gent. A nosaltres no ens arribaven fins que ja s'imposaven, i això ens feia anar endarrerits i en inferioritat de condicions respecte a la gent que remenava l'olla. Va ser quan em vaig decidir —llavors Dalmau tenia 100 persones de plantilla i no era qüestió de badar— a fer jocs educatius. Em vaig alinear molt amb la TV, amb l'Ibáñez Serrador, amb els Pallassos de la Tele. Porto fets més de 100 jocs educatius.

—Estem parlant de l'«Un, dos tres»?

—Efectivament. Fins i tot, amb el meu germà, li havíem fet textos de preguntes a en Chicho. El vaig conèixer a través del representant de Dalmau a

Madrid. De tant en tant ens truquem. És un gran actor i un gran director, amb un equip magnífic. Li deia a un tal senyor Pérez que tenia al despatx: «Necesito dos elefantes». I aquell home el dia que convenia tenia dos elefants.

—Vostè no ha fet mai d'advocat?

—No, mai. Quan vaig acabar la carrera de dret, em va interessar seguir matriculat a la Universitat per qüestió militar (anava demanant pròrrogues fins que em va venir bé) i em vaig matricular a filosofia i lletres. Hi vaig estar dos anys. A Barcelona, a les tardes feia de passant d'un senyor important. Vaig veure coses d'advocats que no em van agradar. No anava per acabar cap llicenciatura de lletres, però anava a les classes. Vaig ser alumne de Valls i Taberner. Per cert, me'n va passar una de molt

curiosa amb ell. Ell coneixia molt el meu pare i un dia em va cridar a classe: «A ver, el señor Pla Cargol». I jo li vaig dir: «Em dic Pla i Dalmau i no m'agrada que em cargolin». No m'ho va dir mai més. Alguna vegada que havia vingut a fer alguna conferència a Girona, jo l'anava a escoltar perquè teníem amistat i explicava molt bé, i em dia: «Ah, Pla, tu ets aquell que no vols que et cargolin!» Se'n va recordar sempre més!

—Pla Dalmau ha quedat vidu dues vegades i ara viu amb la seva filla Isabel. Troba a faltar una esposa al seu costat?

—Trobo a faltar el trepig per la casa de les meves dones, que vol dir la companyia. De vegades coses una minuciositat com un trepig o el fet d'estar-se hores de costat i sense dir-se res són molt importants. Això és molt important. La convivència que

se sobreentén i que no es manifesta és importantíssima. De vegades veig que hi ha gent que perd la paciència i se separa i em sap molt de greu. Amb menys egoisme per les dues parts, les coses de vegades s'arreglen. Jo ara visc amb la meua filla Isabel que em cuida extraordinàriament bé i a qui agraeixo moltíssim la seva devoció filial.

—Ha estat també tinent d'alcalde de l'Ajuntament?

—Crec que passar per l'Ajuntament és una cosa que convindria a tots els ciutadans, perquè segur que no protestarien sistemàticament com protesten de tot. Jo sóc molt municipalista. Vaig procurar fer el que calia. Vaig tenir companys sensacionals com en Pere Ordís, en Joan Tarrés, en Romeu, l'Albert Casellas... L'Albert Casellas és el responsable que dibui-

«Els manaies, després de la guerra, van sortir de manera espontània. Van néixer una mica per casualitat, però van caure molt bé»

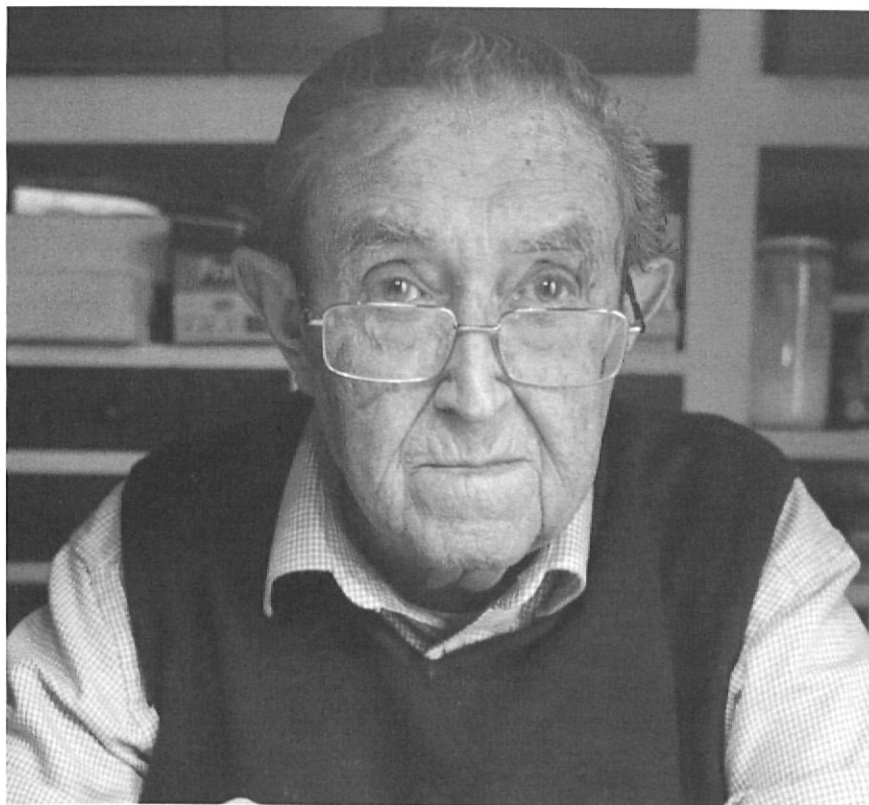
xés la comparsa dels capgrossos. A totes les permanents demanava la paraula i deia el mateix: «Vull que en Joaquim dibuixi els capgrossos». Al final ho va aconseguir. Els vàrem fer amb l'ajuda d'en Juanito Castells. Els vaig pensar molt: el ciutadà, el balles-ter, la senyora Beneta de la Força, la Pericota de la Font d'en Pericot, el bardisser del Mercadal... Vaig compondre el grup de nou de manera que tots tenien un sentit netament gironí, que era el que em vaig proposar.

—Vostè també té la «culpa» de la primera cavalcada de reis...

—La primera la vaig dibuixar jo. Vaig tenir la sort que era viu el pare d'en Ramon Boix, que era un manetes, vaig tenir sort d'una modista de teatre, vaig tenir sort de la senyora Donato, vaig tenir sort de la Maria Ribas, que era la filla de la Mundeta, que era barretera... de molta gent que em va ajudar molt. Vaig voler una cosa llampant per a la mainada. Vaig voler que fos governable i viatgera i que entrés pels ulls amb color: colors nets i estridents. Vaig fer l'invent del carter: un patge amb bústia. No vaig poder fer-ne mai, però m'hagués agradat veure la cara dels nens donant la carta dels reis...

—Els manaies, també els va dibuixar vostè?

—Sí. Els vam fer amb l'ajuda del doctor Pericot. El doctor Pericot era professor universitari i gironí. Ens va deixar un llibre de columna trajana que vam treballar amb en Josep Maria Solà, en pau descansi. En van sortir uns dibuixos que tinc jo. Els manaies originàriament van sortir no pas d'una cosa pensada sinó de manera espontània. Després de la guerra, amb tota la divergència que hi havia, la gent s'agafava els manaies com una cosa de Girona i van tenir gent de

tota procedència. La gent se sentia vinculada pel gironisme que portava a dins. Es va fer una mica per casualitat, però en el fons era l'esca de la qüestió. Van caure molt bé, els manaies.

—El Tarlà de la Rambla també és seu...

—Va venir un moment que el varen voler vestir de nou els llibreters de la Rambla: can Franquet, en Geli i nosaltres. Em varen demanar que dibuixés un Tarlà i el vaig dibuixar, no com un pagès, sinó com un personatge de la Girona més important històricament, la de l'època medieval, que és el que ara penjen.

—Ha dibuixat moltes coses?

—Moltes. Tenia clients nats: la Carme Mora, en Boix, en Carmaniu, el pare... Hi tenia molta facilitat. És de les coses que més trobo a faltar ara i que no puc fer per la vista...

—Tornem a l'Ajuntament. Quants anys va ser tinent d'alcalde? Què en recorda?

—Sis anys. Recordo el bon tracte amb els companys. En Pere Ordís era un home que tenia molta gràcia a demanar ajudes a Madrid. Vam aconseguir que ens fessin la restauració del passeig Arqueològic sense que ens costés res; la plaça de Catalunya sense que ens costés res... I posteriorment el pas elevat del tren. L'elevació del tren va venir d'una genialitat de l'enginyer Alfons Thió, a qui un dia se li va ocórrer estendre uns plànols que havíem pagat i que s'havien fet des d'avions. Em va trobar a la Rambla i em va dir: «Es pot fer un elevat del tren sense grans pendents». Es va posar en solfa, es va enviar a Madrid i de seguida va venir aprovat.

Les múltiples facetes

Il·lustrador i dibuixant

El senyor Pla s'ha passat 25 anys de la seva vida en una taula de dibuix de l'editorial Dalmau Carles Pla, SA. Una bona part dels llibres i de les enciclopèdies que aquesta editorial familiar -de gran predicament a Espanya i Amèrica del Sud- ha publicat a partir dels anys 50 contenen bàsicament els seu dibuixos.

Manaia i pifre

Acabada la guerra, homes i dones d'un i altre bàndol van proposar-se refer una tradició: els manaies. Junta-ment amb Josep Maria Solà i el Dr. Pericot, va dissenyar els vestits dels manaies: «Vàrem buscar una vestimenta que fos *resultona* de la fi de la república romana. Era una manera pretoriana de vestir-los bé». Francisco Boix va interpretar perfectament els dibuixos de Pla i va elaborar els vestits i les cuirasses. Varen començar vint manaies; ara ja en són 120.

El pifre és un flautí de to molt agut, una espècie de flauta travessera. És un instrument alemany dels segles XV-XVI usat a les bandes militars europees i incorporat al nostre país a través dels Àustries. Els protomanaies gironins el varen introduir als maniples romans. Pla n'és tot un artista.

Gerent i editor

Poca gent de Girona sap de la gran amistat entre Chicho Ibáñez Serrador i Joaquim Pla Dalmau. Poc després de la guerra, la tasca editorial de can Dalmau va començar a tenir la ferotge competència d'altres editorials que el Ministeri oficialitzava. Les perspectives de poder mantenir el ritme de publicacions eren negres. El mèrit de Pla va ser llavors saber reconduir l'empresa cap als jocs educatius. Un centenar d'aquests jocs han sortit de can Dalmau Carles Pla, algun tan famós com el de la cèlebre Ruperta dels anys 70.

d'un gironí il·lustrat

Col·leccionista

Les vitrines del rebedor i dels corredors de casa seva són plenes de soldats de plom. La col·lecció és enorme, impressionant. Pla ha seguit una tradició engegada pel pare. La sèrie de l'època d'Isabel II està composta per 5.000 figures.

Té figures medievals, romanes, napoleòniques, isabelines, etc. Fa uns pocs anys va fer donació al Museu Històric de Girona de la sèrie «Defensors de Girona», una col·lecció excel·lent de 1.500 figures. No amaga una certa admiració per l'estament militar i les històries bèl·liques: «El militar professional com a persona dedicada a la defensa del país em mereix tot el respecte».

A part, està treballant en aquests moments en col·leccions de goigs. Ha ajuntat la col·lecció del pare, la de la filla i la pròpia: 4.000 goigs, aproximadament.

Ex-librista

L'ex-libris és una inscripció que es posa als llibres d'una biblioteca per indicar-ne la propietat. Pla n'ha realitzat més de 150, repartits per Espanya i Europa. N'ha fet de tema cervantí i popular català. Ha treballat amb fusta (xilografia) i linòleum.

El seu ex-libris data de 1947 i està gravat en boix. Representa un home cansat a qui se li pleguen les cames pel pes dels quatre llibres (enormes) que duu a les espatlles. Per més inri per al pobre bastaix, al damunt dels llibres hi ha un manaia assegut tocant el pífre. Aquesta divertida faula li il·lustra perfectament la vida: la professió (feixuga, dura, de tota la vida) i el lleure (manaia de Girona).

Escriptor

L'any 1949 va publicar un llibre en català: *Estampes de Girona*. És un llibre introbable que conté auques dels fets més rellevants de la ciutat. Ha publicat també *Ordenación y catalogación de Bibliotecas Populares* i *El Gran Capitán*, entre d'altres. Conferències, col·laboracions, opuscles, etc. completen la seva bibliografia.

Llibreter

La primera ubicació de la llibreria Pla Dalmau fou la plaça de l'Oli. A partir de 1918 s'establí a la Rambla, on ha romàs ininterrompudament fins a l'any 2000. Era una llibreria de fusta, quadrada, amb altell i dependents darre dels mostradors. La llibreria està ubicada ara a la plaça Vern i s'ha especialitzat en temàtica tècnica i mèdica.

